Mâinile care cântă

(Grigore Constantinescu – 18 octombrie 2010)

În cartea care poartă acest titlu, dedicată pianiştilor, profesoara Aflodita Popa demonstrează valabilitatea şi evidenţa multitudinii versiunilor interpretative realizate de fiecare personalitate care se află pe drumul împlinirilor artistice. Ideea se dovedeşte plauzibilă pentru fiecare generaţie, iar apariţia unui nou pianist care ne „vorbeşte" cu mâinile sale este un motiv de bucurie.

În luna octombrie, la Studioul Radio, pentru prima dată după mai mulţi ani, Luiza Borac s-a înfăţişat publicului, în două prezenţe succesive, reflectând solistica de concert cu orchestră şi cea de recital. Împreună cu Orchestra Naţională Radio, în deschiderea noii stagiuni, muziciana se încadrează bicentenarului Chopin, oferind publicului două lucrări care poartă amprenta romantică a compozitorului, aparţinând însă mai mult unor fotografii sonore concertistice de dimensiuni restrânse. **Andante spianato şi Marea poloneză** reprezintă de fapt o translare spre repertoriul de concert al meditaţiilor lirice chopiniene. Fireşte, mişcarea lentă este cea care impresionează prin derularea unor imaginare gânduri poetice, pentru care compozitorul nu a dorit prezenţa orchestrei, invitată doar pentru a împodobi sonor acompaniamentul în dansul ce succede. Ascultând-o, am preferat expresia „spianato" unde Luiza Borac are propriile opţiuni, ceea ce nu i se permite în lumea mai puţin individualizată expresiv de Polonezei. Există, în pianistica noastră o versiune mai unitară a acestui diptic, consacrată de decenii, sub semnătura superbă a lui Valentin Gheorghiu, probabil cunoscută şi de tânăra muziciană care a urmat-o ca model.

Mai interesantă componistic era însă o muzică destul de rar programată, cea a **Variaţiunilor pentru pian şi orchestră pe o temă de Mozart**. Un text celebru, aparţinând lui Schumann, într-o cronică-convorbire dintre Florestan şi Eusebiu, anunţă apariţia componistică a lui Chopin cu această lucrare: „Jos pălăria domnilor, iată un geniu" (articolul **Un opus 2**). Neascultată decât arareori în sală, muzica aceasta merită atenţia interpreţilor şi melomanilor, căci aduce spre romanticul polonez replicile duetului personajului titular cu Zerlina, din capodopera dramei giocoso, **Don Giovanni**. Chopin a ales-o, pentru prilejurirea travaliului de filigran al unei pianistici care trece spre virtuozitate păstrând spiritul improvizatoric baroc- clasic, efectul fiind neîndoios demonstrativ pentru tehnica pianistică în curs de emancipare. Pentru interpret, este o ocazie de demonstraţii paralele, prin care tema inspiratoare este „ascunsă" sub jocul claviaturii, ceea ce a interesat-o şi pe Luiza Borac în jocul aparenţelor pe care ni l-a propus cu evidentă abilitate.

Mari rar se întâmplă ca un pianist să lase, în apropierea programului concertant, accesul publicului la un recital foarte învecinat ca timp. După doar patru zile, Luiza Borac a acceptat această provocare, propunând publicului un desfăşurător cu lucrări de evidentă dificultate. Deja specializată în muzica romantică, pianista evoluase în **Studiile transcendentale** de Liszt la Ateneul Român încă din perioada studenţiei. Mai recent, un disc oferea melomanilor aspecte mai puţin cunoscute din creaţia aceluiaşi artist, dialogând cu publicul şi parafrazând creaţii ale contemporanilor săi. Printre aceste transcripţii, iată şi lieduri de Schubert, devenite acum, după modelul lui Mendelssohn, „cântece fără cuvinte". Majoritatea celor alese de Luiza Borac amintesc originalul prin melos, fie **Ave Maria, Serenada** sau (poate mai cu seamă), Balada Erlkönig. Interesante versiuni componistice, la fel de convingătoare şi lecturile pianistei, dezlegând componentele melodice vocale de ţesăturile acompaniatoare, pentru a le reîmplini apoi aura

poetică. Se dezvăluie astfel temperamentul liric și scopul evitării performanței în folosul cântului instrumental. De altfel, în continuarea recitalului, și ciclul **Studiilor op. 25** de Chopin merge pe același făgaș, chiar dacă siguranța tehnicii în execuție răspunde la Luiza Borac exigențelor compozitorului de a păstra, unde și-a dorit, valurile dramatice ce completează unduirile peisagisticii. Finalul programului cuprindea tot o transcripție, deosebit de impresionantă prin soluțiile adaptării orchestrei la claviatură. Să recunoaștem, ceea ce a realizat George Enescu cu prima Rapsodie română este uimitor ca viziune sonoră dar și ca demonstrație de utilizare, în acest scop, a tehnicii pianistice. Interpreta a slujit ideea cu mijloace remarcabile, meritându-și, și aici, succesul, confirmat de altfel și de miraculosul **Carillon nocturn** enescian, bisul cu care s-a încheiat recitalul.

Cele două evenimente menționate aici reprezintă o promisiune reciprocă a artistei și organizatorilor, pentru viitoare întâlniri. Luiza Borac a devenit un nume mare al pianisticii actuale în lume, revenind acum și în țara natală.